

УДК [930(477):929-94 І.КРИП'ЯКЕВИЧ]“1908/2009”

Інна ЗАБОЛОТНА

ІСТОРІОГРАФІЯ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЯ ТА НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ І. П. КРИП'ЯКЕВИЧА (станом на 2009 р.)

Осмисленню наукової вагомості особи та творчої спадщини визначного українського вченого, історика, джерелознавця, археографа, історіографа, організатора української історичної науки, учня М. Грушевського, академіка І. П. Крип'якевича, визначенню малодосліджених питань сприяє історіографічна база даного дослідження.

Аналіз літератури з досліджуваної проблеми дає підстави виокремити три основні історіографічні періоди, які невіддільні від загальних тенденцій розвитку вітчизняної історичної науки та суспільства¹.

Хронологічні межі першого, *дорадянського* (в Західній Україні) періоду, охоплюють 1908–1939 рр., які збігаються з науковою діяльністю вченого до початку радянської Західної України в 1939 р. і її оцінкою в критичній літературі.

Другий період історіографії включає 40-і – поч. 90-х рр. ХХ ст. З огляду на великий проміжок часу, складність і суперечливість соціально-політичних процесів, особистої і наукової біографії І. Крип'якевича, еволюцію оцінки особистості вченого і його наукового доробку, в межах цього періоду варто виділити окремі етапи:

– 1940-і – перша половина 1950-х рр. – час повної заідеологізованості радянської історіографії, який характеризується продовженням засудження школи М. Грушевського і переслідуванням його учнів, у тому числі І. Крип'якевича;

– середина 1950-х рр. – 1960-ті рр. – роки хрущовської “відлиги”, що стали часом часткового офіційного визнання певних заслуг вченого перед історичною наукою;

– кінець 1960-х – середина 1980-х рр. – час “застою” в радянському суспільстві і в історичній науці, який характеризується ідеологічним протистоянням радянських та зарубіжних істориків (які високо цінували наукові заслуги вченого), посиленням партійного диктату щодо історичної науки, “забуттям” історика та замовчуванням його праць;

– друга половина 1980-х – початок 1990-х рр. – етап, що характеризується спробами радянських науковців переосмислити історичні події тоталітарної доби. Проте всі позитивні зміни здійснювались у рамках висунутої радянським керівництвом концепції гуманно-демократичного соціалізму і певною мірою модернізованої комуністичної ідеології, що не дозволило досягти якісно нових результатів у переоцінці історичних знань. Водночас, в умовах здійснюваної в радянському суспільстві демократизації і

¹ Див.: *Заболотна І.* Історіографія життя та наукової спадщини І. П. Крип'якевича // Історіографічні дослідження в Україні // Голова редколегії В. А. Смолій; відп. ред. О. А. Удод. – К.: НАН України Ін-т історії України, 2007. – Вип. 17. – С. 201–217.

гласності відновилося видання і перевидання праць І. Крип'якевича, у передмовях до яких закладалися нові підходи до висвітлення життєвого і творчого шляху вченого.

Третій, сучасний, історіографічний період дослідження проблеми розпочався після проголошення у 1991 р. незалежності України. Він ознаменувався розгортанням демократичних процесів, створенням сприятливих умов для об'єктивного вивчення історичного минулого України, поверненням на цій основі в українську історіографію імені та наукового доробку І. Крип'якевича.

Вивчення наукової спадщини І. Крип'якевича розпочалося ще за його життя. Початком дослідження наукової діяльності історика стали рецензії на його ранні праці і наукові розвідки. Увагу наукової громадськості привернула фундаментальна збірка документів “Матеріали до історії української козаччини” (1908 р.), що вийшла як VIII том “Жерел до історії України-Руси”. Рецензії з'явилися не лише у львівських виданнях, але й за межами Галичини². Особливий інтерес викликало дослідження І. Крип'якевича “Козаччина і Баторієві вольності”, яке дозволило переглянути питання початкової історії Запорозького війська. Загалом, як зазначив В. Доманицький, VIII том “Жерел до історії України-Руси” разом з розвідкою можна вважати епохальним явищем у нашій історичній літературі³.

Позитивну оцінку знайшли окремі науково-популярні нариси з історії України вченого у рецензіях Н. Суровцевої, В. Дорошенка та Л. Маркевича⁴. І. Крип'якевич привернув увагу науковців і як джерелознавець. У 1918 р. в журналі “Книгар” з'явилась рецензія на статтю І. Крип'якевича “З козацької сфрагістики”. Її автор, В. Модзалевський, зазначав, що це “дійсно цінна студія зложена уважно і науково”⁵, але, як спеціаліст з генеалогії, недоліком розвідки вважав те, що дослідник обминув увагою герби на приватних печатках. У рецензії радянського історика М. Петровського на працю “Студії над державою Богдана Хмельницького” зазначалось: “Для своїх студій автор використав дуже багато матеріалу з першоджерел. Аналіза універсалів Б.Хмельницького переведена автором мистецьки”⁶. У відгуку на книгу-путівник І. Крип'якевича “Історичні проходи по Львові”, яка вийшла в 1932 р., Т. Коструба висловив вдячність авторові за створення синтетичної праці з історії Львова, особливо зважаючи на обмеженість історіографії з даного питання та неабиякий громадський попит на таку книгу. Разом з тим, рецензент не поділяв думки автора щодо заснування Львова князем Данилом, вважаючи засновником міста

² З історичних легенд // Діло. – Л., 1909. – 3 берез.; *Томашівський С.* Матеріали до історії української козаччини // Літ.-наук. вістн. (далі – ЛНВ) – Л., 1909. – Т. XLV. – С. 691–692; *Доманицький В.* Жерела до історії України-Руси // Рада. – К., 1909. – № 77. – 7 квіт.; *Slavik J.* // *Český časopis historický.* – Praha, 1910. – Sešit 3. – S. 335–339.

³ *Доманицький В.* Жерела до історії України-Руси // Рада. – 1909. – № 77. – 15 квітня.

⁴ *Суровцева Н.* [Рец. на:] Крип'якевич І. Коротка історія України для початкових шкіл та 1-ої класи гімназії. – К., Л., Відень, 1918. – 88 с. // Книга. – Відень, 1921. – № 1. – С. 23; *Дорошенко В.* [Рец. на:] Крип'якевич І. Історія козаччини. Для народа і молоді, Львів 1922. – 92 с. // Трибуна України. – Варшава. – 1923. – № 2/3. – С. 86; *Маркевич Л.* [Рец. на:] Крип'якевич І. Історія козаччини. Для народа і молоді, 1922. – 92 с. // Книжка. – Станіславів. – 1923. – № 1/5. – С. 38–39.

⁵ *Модзалевський В.* [Рец. на:] Крип'якевич І. З козацької сфрагістики // ЗНТШ. – Т. 123/124. – 1917. – С. 1-16 // Книгар. – К., 1918. – № 14. – С. 852–853.

⁶ *Петровський М.* [Рец. на:] Крип'якевич І. Студії над державою Богдана Хмельницького // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка (далі – ЗНТШ). – 1926. – Т. 144/145. – С. 109–140 // Україна. – К., 1927. – Кн. 6. – С. 181.

сина Данила – Льва⁷. Вихід книги І. Крип’якевича, присвяченої пам’яті М. Грушевського (1935), зумовив появу схвального відгуку, в якому, проте, відзначалась певна односторонність в оцінці М. Грушевського як політика⁸. У 1939 р. з’явилась обширна рецензія М. Капустянського на колективну працю “Історія українського війська” (1936), співавтором якої був І. Крип’якевич⁹. Загалом позитивно оцінивши працю, рецензент відзначив деякі недоліки, що, на його думку, мали місце, зокрема, недостатнє висвітлення соціальних причин козацьких воєн, переоцінку ролі реєстрових козаків тощо.

Перший бібліографічний огляд наукових праць І. Крип’якевича та деякі його біографічні дані було подано у повідомленні про обрання його дійсним членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка (НТШ)¹⁰.

Наукова діяльність І. Крип’якевича була високо оцінена в діаспорі. Д. Дорошенко у своєму “Огляді української історіографії” (1923 р.) наголошував, що І. Крип’якевич, поряд із С.Томашівським, “встигли придбати собі дуже поважне ім’я в українській історіографії”¹¹.

У повоєнні роки на І. Крип’якевича, як на вченого, що працював на окупованій території, обрушився шквал критики і цькування. У статті В. Горбатюка І. Крип’якевич звинувачувався у фальсифікації етногенезу росіян та взаємовідносин Північної та Південної Русі ще до монголо-татарської навали¹². Період нещадної критики “школи Грушевського” і звинувачень у “буржуазному націоналізмі” її послідовників, в т. ч. І. Крип’якевича, знайшов відображення в матеріалах центральної та місцевої преси II пол. 1940-х рр.¹³. Громадська, зокрема депутатська, діяльність І. Крип’якевича відображалась у матеріалах преси¹⁴.

Низка позитивних рецензій з’явилась у зв’язку з появою праці І. Крип’якевича “Зв’язки Західної України з Росією до середини XVII ст.” (1953)¹⁵.

⁷ *Коструба Т.* [Рец. на:] Крип’якевич І. Історичні проходи по Львові. – Л.: Вид. Т-ва “Просвіта”, 1932. – 168 с. // Записки Чину св. Василя Великого (далі – Записки ЧСВВ). – Л., 1935. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 416–418.

⁸ *Крип’якевич І.* Михайло Грушевський. Життя й діяльність. – Л.: Вид. Т-ва “Просвіта” 1935. – 63 с. // Дзвони. – Л., 1935. – № 6/7. – С. 361–364.

⁹ *Капустянський М.* Історія українського війська // Наш час. – 1939. – Т. VII–VIII

¹⁰ Крип’якевич І. П. // Хроніка Наукового товариства ім. Т. Шевченка (далі – ХНТШ). – 1912. – № 49, вип. 1. – С. 17–18.

¹¹ *Дорошенко Д.* Огляд української історіографії. – К.: Вид-во “Українознавство”, 1996. – С. 186.

¹² *Горбатюк В.* М. Грушевський та його так звана школа (Історіографічні замітки) // Наук. Зап. Львівського держ. ун-ту. – Т. 1, вип. 1. – Серія історична. – Л., 1946. – С. 27.

¹³ *Бажан М.* До кінця викорчувати буржуазно-націоналістичні погляди в питаннях історії та літератури України // Радянська Україна. – 1946. – 17 листоп., 19 листоп.; *Богодіст І.* Проф. Крип’якевич перекручує історичні факти // Вільна Україна. – 1946. – 24 серп.; Бути непримиреними у боротьбі проти ворожої буржуазно-націоналістичної ідеології // Вільна Україна. – 1946. – 28 серп.; *Горбатюк В.* Викорнімо залишки буржуазно-націоналістичних концепцій Грушевського і його школи // Вільна Україна. – 1946. – 4 серп.; *Ковалев С.* Исправить ошибки в освещении некоторых вопросов истории Украины // Культура и жизнь. – 1946. – 20 июля; *Новицький К.* Проти націоналістичних перекручень в сучасній науці про історію України // Радянська Україна. – 1947. – 13 серп.

¹⁴ Кандидати в депутати обласної ради трудящих // Вільна Україна. – 1940. – 24 листопада; *Павлюк І.* Вчений і громадський діяч // Вільна Україна. – 1957. – 17 лютого.

¹⁵ *Малий П.* Сторінки віковичної дружби і братерства // Літературна газета. – К., 1954. – 11 лют.; *Івасюта М.* Цінне дослідження // Жовтень. – Л., 1954. – № 6. – С.109–112 і ін.

“Рецензійний бум” спостерігається після виходу монографії І. Крип’якевича “Богдан Хмельницький” (1954 р.), видання якої було приурочене до 300-річчя “возз’єднання України з Росією”¹⁶. Монографія одностайно була визнана вагомим внеском у радянську історичну науку. Майже всі, без винятку, рецензенти наголошували на багатстві джерельної бази праці, в т. ч. на використанні раніше невідомих документів. К. Гуслистий, В. Дядиченко, І. Бойко відзначили, що в праці значне місце відведено процесу складання української державності і ролі в ньому Б. Хмельницького. Більшість радянських рецензентів наголошувала, що І. Крип’якевичу значною мірою вдалося позбутись буржуазно-націоналістичних помилок і написати нову працю з позицій марксистсько-ленінської методології. Погоджуючись з основними науковими висновками вченого, радянські історики вказували на ряд “недоліків” радше ідеологічного, ніж наукового характеру: відсутність розгорнутої принципової критики буржуазно-націоналістичних переконачень цілей і характеру Визвольної війни, надто стисле висвітлення питання про історичне коріння близькості українського та російського народів та їх віковичного прагнення до об’єднання, ідеалізація запорозького козацтва і особи Б. Хмельницького тощо.

Значний інтерес викликала монографія І. Крип’якевича “Богдан Хмельницький” за кордоном¹⁷. Показовою у цьому плані є рецензія на монографію польської дослідниці С. Лібішовської, котра, в цілому, позитивно оцінивши працю, відзначила, насамперед, її багату джерельну базу. Вона підкреслила, що, окрім найновішого на той час видання корпусу “Воссоединение Украины и России” (М., 1953), автор послуговувався давніми виданнями українських, російських, польських, угорських, австрійських, румунських джерел, розміщених у різних часописах і серійних виданнях, а також звертався до рукописів з українських і польських архівів і бібліотек. Рецензент звернула увагу на те, що автор, не бажаючи використовувати т. зв. буржуазно-історичну літературу, написав книгу на основі джерел і давньої літератури. Певними недоліками праці вона вважала невикористання автором татарських реляцій, молдавських джерел, дипломатичних звітів пруського, австрійського та французького послів, записок П. Шевальє та матеріалів “Gazette de France”. Крім того, С. Лібішовська не повністю погоджувалась з хронологічним рамками дослідження проблеми.

Обранню історика академіком була приурочена стаття Е. Гінзбург “Творческое горение” про родину науковців – професора та його синів¹⁸.

¹⁶ Бойко І. Гуслистий К. Монографія о Богдане Хмельницком // Коммунист Украины. – 1954. – № 11. – С. 76–80; Гуслистий К., Дядиченко В. На скрижалях історії // Вітчизна. – 1955. – № 2. – С. 179–183; Дядиченко В. Книга о Богдане Хмельницком // Правда Украины. – 1954. – 17 июля; Івасюта М. Книга про Богдана Хмельницького // Вільна Україна. – 1955. – 31 березня; Кравець М. Цінна праця з історії українського народу // Радянська Волинь. – Луцьк, 1955. – 3 червня; Малий П. Літопис визвольної війни українського народу // Жовтень. – 1954. – № 11. – С. 106–110; Малий П. Незабываемые страницы истории // Львовская правда. – 1954. – 11 ноября; Каченко Н. [Рец. на:] Крип’якевич І. П. Богдан Хмельницький. – К.: Вид-во Акад. Наук Української РСР. – 1954. – 534 с. // Вопросы истории. – 1956. – № 1. – С. 161–164.

¹⁷ Libiszowska Z. [Rec. na:] Krypiakewycz I.P. Bohdan Chmelnycy. – K.: Akademija Nayk URSR. – 1954. – 534 s. // Kwartalnik Historyczny. – 1955. – № 3. – S. 162–169; Winter E. [Rec. na:] Die Geschichte des ukrainischen Kosakentums // Zeitschrift für Slavistik. – 1958. – Bd. 3, heft 1. – S. 135–136; Wójcik Z. // Przegląd Historyczny. – 1955. – T. 46, zes. 3. – S. 496–502.

¹⁸ Гінзбург Е. “Творческое горение” (о семье ученых) // Львовская правда. – 1958. – 1 ноября.

Загалом, в 1950-х рр. формується образ І. Крип'якевича як радянського історика, насамперед автора праць “Зв'язки Західної України з Росією до середини XVII ст.” (1953) та “Богдан Хмельницький” (1954). Замовчуються його наукові роботи, написані в дорадянський час.

Низку відгуків і рецензій зумовила поява у 1961 р. збірника “Документи Богдана Хмельницького”, упорядником якого були І. Крип'якевич та І. Бутич¹⁹. У відгуках відзначалась велика робота упорядників щодо вивчення вітчизняних та зарубіжних архівних фондів, підкреслювалось значення якісно підготовленого довідкового матеріалу. Водночас, значення рецензованого збірника розглядалось у світлі завдань тогочасної радянської історіографії. Так, М. Ткаченко відзначав: “Публікація викриває невірні, переважно ворожі твердження буржуазних істориків про Богдана Хмельницького і дає можливість глибоко висвітлити історію класової боротьби і соціально-економічних відносин в середині XVIII ст. на Україні, історію народно-визвольної війни її народу і возз'єднання України з Росією” (*Переклад мій. – І. З.*)²⁰.

Польський історик Збігнев Вуйцик високо оцінив збірник документів, підкресливши, що історична наука буде завдячувати найвидатнішому знавцеві XVII ст. І. Крип'якевичу і його колезі І. Бутичу. Збірник, на думку польського дослідника, “стане необхідним елементом верстату праці історика XVII ст.”²¹. Разом з тим З. Вуйцик висловив низку критичних зауважень щодо видання. Він зазначив, що упорядники не скористались інструкцією щодо видання історичних джерел з XVI – сер. XIX ст., опублікованою у Вроцлаві в 1953 р., не врахували змін у структурі зарубіжної архівної системи. Відсутність деяких необхідних і недостатня вичерпність наявних персональних, географічних та фактологічних пояснень, на думку З. Вуйцика, утруднюють використання документів нефахівцями. Крім того, рецензент вважав непереконаливою аргументацію на користь віднесення листа Б. Хмельницького до турецького султана від 28 листопада 1648 р. (додаток 1, документ № 2)²² до розряду сумнівних, а також не погоджувався з тим, що інструкції ігумену Данилу для переговорів із шведським королем, датовані червнем 1654 р. і жовтнем 1655 р.²³, названі фальшивими (слід зазначити, що І. Крип'якевич змушений був віднести ці документи до цієї категорії з ідеологічних міркувань). На закінчення статті З. Вуйцик додав текст листа Б. Хмельницького І. Нечаю від 6 серпня 1656 р., на який упорядники збірника лише посилались²⁴.

¹⁹ *Івасюта М., Кравець М.* Листи, універсали, накази ... // Вільна Україна. – 1962. – 30 червня; *Грабовецький В.* Документи Богдана Хмельницького // Жовтень. – 1962. – № 8. – С. 153; *Ткаченко Н.* [Рец. на:] Документи Богдана Хмельницького (1648–1657). Изд-во АН УССР. – К., 1961. – 740 с. // Вопросы истории. – М., 1963. – № 6. – С. 130–131.

²⁰ *Ткаченко Н.М.* [Рец. на:] Документи Богдана Хмельницького (1648–1657) // Вопросы истории. – М., 1963. – № 6. – С. 131.

²¹ *Wójcik Z.* Dokumenty Bohdana Chmielnickiego 1648–1657 / Uporjadnyky I. Kryp'jakewycz ta I. Butycz. Kyiv 1961, ss. 740 // Kwartalnik Historyczny. – Warszawa, 1963. – № 4. – S. 991.

²² Документи Богдана Хмельницького (1648–1657). / Упорядники: Крип'якевич І., Бутич І.; Відп. ред. Шевченко Ф. – К.: В-во АН УРСР, 1961. – С. 626–628.

²³ Там само. – С. 19.

²⁴ *Wójcik Z.* Dokumenty Bohdana Chmielnickiego 1648–1657 / Uporjadnyky I. Kryp'jakewycz ta I. Butycz. – Kyiv, 1961, ss. 740 // Kwartalnik Historyczny. – Warszawa, 1963. – № 4. – S. 990–993.

У 1963 р. була опублікована рецензія на роботу І. Крип'якевича “Джерела з історії Галичини”²⁵. Попри окремі зауваження щодо структури, датування деяких документів, автори відзначили вдалу класифікацію джерел, що полегшує їх практичне використання, назвали книгу надзвичайно цінним виданням²⁶.

60-ті рр. ХХ ст. займають особливе місце у вивченні життєвого і творчого шляху вченого, оцінці його наукового доробку. Зазнало змін стереотипне сприйняття його лише як історика Хмельниччини. Почали висвітлюватись окремі аспекти його багатогранної діяльності, зокрема в галузі джерелознавства, архівознавства, спеціальних історичних дисциплін, насамперед у статтях, присвячених ювілейним датам історика²⁷. До 80-річчя І. Крип'якевича були опубліковані науково-біографічні нариси про нього О. Огоновського та М. Івасюти²⁸.

У рік обрання І. Крип'якевича академіком вийшов друком “Короткий бібліографічний покажчик”, укладений О. Кізликом²⁹. Покажчик містив розділ “Основні дати життя і наукової діяльності І. П. Крип'якевича” і бібліографію основних наукових і науково-популярних праць вченого. З огляду на цензуру, не були названі підручники з історії України та популярні праці, видані І. Тиктором. У 1966 р. під редакцією О. Кізлика побачив світ новий доповнений бібліографічний покажчик³⁰. Він був доповнений численними рецензіями і газетними статтями вченого, розділом “Видавнича та редакторська діяльність І. П. Крип'якевича”. Джерелом інформації про праці, опубліковані без підпису і підписані псевдонімами чи криптонімами, стала картотека самого І. Крип'якевича. Проте покажчик не вмістив праці останнього, досить плідного з наукової точки зору, року життя вченого. Крім того, з ідеологічних міркувань були упущені деякі роботи воєнного періоду, діаспорні видання та інші праці, що не вписувались в канони офіційної радянської історіографії. У 1966 р. М. Івасюта видав бібліографію праць вченого, опублікованих після 1939 р.³¹

В замітках, що містились в радянських енциклопедичних виданнях, наголошувалось на тому, що на творчості І. Крип'якевича дорадянського періоду позначився вплив історичної концепції М. Грушевського, а сам історик оцінювався, переважно, як спеціаліст з історії Хмельниччини³². Натомість в діаспорній

²⁵ Мельничук Я., Г. В. [Рец. на:] Крип'якевич І. П. Джерела з історії Галичини періоду феодалізму (до 1772 р.). Огляд публікацій. – К.: В-во АН УРСР, 1962. – 84 с. // Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР (далі – НІБАУ). – 1963. – № 1. – С. 82

²⁶ Там само.

²⁷ Грабовецький В. Наукові праці І. П. Крип'якевича з архівознавства і допоміжних історичних дисциплін // НІБАУ – 1961. – № 6. – С. 79-83; Ісаєвич Я. Архівознавство і джерелознавство в працях І. Крип'якевича // Архіви України (далі – АУ). – 1966. – № 3. – С. 20–26.

²⁸ Огоновський В. Орач історичних перелогів // Жовтень. – 1966. – № 3. – С. 118–119; Івасюта М. К. Іван Петрович Крип'якевич (До 80-річчя з дня народження) // Український історичний журнал (далі – УІЖ). – 1966. – № 6. – С. 127–131.

²⁹ Іван Петрович Крип'якевич: Короткий бібліографічний покажчик / Склад О. Д. Кізлик / Львівська бібліотека АН УРСР. – Л., 1958. – 24 с.

³⁰ Іван Петрович Крип'якевич: Бібліографічний покажчик / Упор. О. Д. Кізлик. – Л., 1966. – 79 с.

³¹ Івасюта М. Бібліографія наукових і науково-популярних праць І. П. Крип'якевича, опублікованих після возз'єднання Західної України в єдиній Українській державі // УІЖ. – К., 1966. – № 6. – С. 131–133.

³² Крип'якевич Іван Петрович // Советская историческая энциклопедия / Гл. ред. Жуков Е. – М.: Советская энциклопедия. – 1965. – Т. 8. – С. 157; Крип'якевич І. П. // Українська радянська енциклопедія (далі – УРЕ). – К., 1962. – С. 403 і ін.

“Енциклопедії українознавства” наводилась більш об’єктивна та повна інформація про вченого³³.

Слід зазначити, що ще за життя академіка, зокрема в ході відзначення його 80-річного ювілею, визріло розуміння необхідності створення його наукової біографії. Про це свідчить новорічна картка П. Мусієнка, адресована вченому, від 31 грудня 1966 р., що зберігається в Родинному архіві Крип’якевичів, у якій він писав: “Я вживаю заходи, щоб в серії “Люди науки” видати книжку – “Крип’якевич Іван Петрович”. Незалежно від того, хто писатиме текст, потрібно проробити попередні заходи. Дуже прошу Вас, напишіть Ваші автобіографічні спогади і яко можна детально про кожний період Вашого довгого життя. Включіть в текст відомості про Ваші зустрічі з сучасниками, це б то матеріал потрібний, щоб книжку зробити дуже живою, цікавою, як повість. Р. С. Я знаю, що Ви нездужаєте. Але видання такої книжки потрібно для нашого народу і української культури”³⁴. Однак цей проект не було здійснено³⁵.

Окрему сторінку життєпису І. Крип’якевича становлять некрологи³⁶, які в концентрованому вигляді подавали відомості про життя і діяльність вченого. Вне-ску І. Крип’якевича у розвиток бібліографії була присвячена стаття Л. Винара, що доповнювалась додатком його бібліографічних праць³⁷.

Період брежнєвського “застою” став часом забуття творчості І. Крип’якевича в радянській історіографії. Виняток становила лише невелика замітка С. Трусевича, яка вийшла в 1976 р. за матеріалами розширеного засідання Вченої Ради Львівського Інституту суспільних наук АН УРСР, присвяченого 90-річчю з дня народження академіка³⁸.

Проте інтерес до життя і наукової спадщини І. Крип’якевича не згасав за кордоном. У першу річницю смерті І. Крип’якевича вийшла стаття діаспорного історика О. Прицака, в якій була висвітлена діяльність вченого в НТШ, здійснена спроба систематизації творчого доробку за основними напрямками його діяльності, серед яких виділялось дослідження “помічних наук”³⁹. Л. Винар, продовжуючи вивчати окремі аспекти творчості вченого, видав статтю “Іван Крип’якевич як дослідник української сфрагістики” і навів бібліографію праць про І. Крип’якевича⁴⁰.

³³ *Оглоблин* О. Крип’якевич Іван // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. – Париж; Нью-Йорк, 1959. – Т. 3. – С. 1189–1190.

³⁴ Родинний архів Крип’якевичів (далі – РА Крип’якевичів). – Папка 255. – Листування (Привітання 1960–1967 рр.).

³⁵ *Ісаєвич Я.* Зі спогадів про Івана Крип’якевича та його синів Петра Богдана й Романа // Іван Крип’якевич у родинній традиції, науці, суспільстві (далі – Іван Крип’якевич у родинній традиції, науці, суспільстві...) / Відп. ред. Я.Ісаєвич, упор. Ф.Стеблій. – Львів, 2001 (Україна: культурна спадщина, нац. свідомість, державність. Зб. друк. праць, 8 / Ін-т українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України). – С. 656.

³⁶ Іван Петрович Крип’якевич // УДЖ. – 1967. – № 6. – С. 159–160; Іван Петрович Крип’якевич (1886–1967) // АУ. – 1967. – № 3. – С. 112; *Винар Л.* Іван Крип’якевич (1886–1967) // Український історик (далі – УІ). – 1967. – № 1/2. – С. 75–80; *Прицак О.* Іван Крип’якевич (1886–1967) (у І-у річницю смерті Івана Крип’якевича) // УІ. – 1968. – № 1/4. – С. 82–89.

³⁷ *Винар Л.* Іван Крип’якевич як бібліограф // Сучасність. – Мюнхен, 1968. – № 9. – С. 118–127.

³⁸ *Трусевич С. М.* 90-річчя з дня народження академіка АН УРСР І.П.Крип’якевича // УДЖ. – 1976. – № 9. – С. 157.

³⁹ *Прицак О. І.* Крип’якевич (1886–1967) (у І-у річницю смерті Івана Крип’якевича) // УІ. – 1968. – № 1/4. – С. 82–86.

⁴⁰ *Винар Л.* Іван Крип’якевич, як дослідник української сфрагістики // УІ. – 1973. – № 1/2. – С. 139–145.

Переломним етапом в дослідженні життя та наукової спадщини І. Крип'якевича стали 90-ті рр. ХХ ст. Зростаюча увага до постаті визначного історика в умовах розбудови незалежної української держави зумовила появу значної кількості досліджень, в яких містилася нова оцінка наукового доробку вченого. Розпочалося перевидання праць І. Крип'якевича, вийшли друком роботи, які не встигли побачити світ за життя автора.

Виняткову цінність для дослідження життя і творчості І. Крип'якевича мають статті та передмови до праць вченого, автором яких був його син Роман, який в 90-х рр. ХХ ст. організував видання та перевидання основних наукових праць батька та був їх упорядником. У 1990 р. на сторінках журналу “Дзвін” почала публікуватися ґрунтовна “Історія України” І. Крип'якевича з передмовою Р. Крип'якевича, написаною на основі спогадів історика⁴¹. Популяризаторській діяльності вченого присвячена зворушлива передмова Р. Крип'якевича до збірника історичних оповідань І. Крип'якевича “Було колись в Україні”⁴². Р. Крип'якевич вдалось точно сформулювати завдання, яке ставив перед собою його батько – видатний історик – в белетристичних творах для молоді: “Навчити юного читача по-державному мислити, ставити добробут Вітчизни вище особистих користей та амбіцій, сталити розум, характер і тіло, здобувати знання, виховувати у собі громадянина”⁴³. У післямові до видання “Всесвітньої історії” І. Крип'якевича у 1995 р. Р. Крип'якевич зупинився на драматичній долі книги, що була результатом довгорічної напруженої роботи вченого, але цілком змогла побачити світ лише більш ніж через півстоліття⁴⁴.

Більшість з перевидань праць І. Крип'якевича супроводжувались передмовами, написаними, в основному, його учнями. Привертає увагу ґрунтовна емоційна передмова Я. Дашкевича до фундаментальної “Історії України” І. Крип'якевича⁴⁵. Я. Дашкевичу належить також передмова до перевидання “Історії українського війська”, що побачила світ у 1994 р.⁴⁶

Змістовні вичерпні передмови до перевидань монографії І. Крип'якевича “Богдан Хмельницький” (1990), путівника “Історичні проходи по Львові” (1991), нарису “Галицько-Волинське князівство” (1999) належать Я. Ісасвичу⁴⁷. Його передмови до перевидань праць І. Крип'якевича, тексти яких стали максимально наближеними до

⁴¹ Крип'якевич Р. Історик України // Дзвін. – 1990 – № 5. – С. 82–86.

⁴² Його ж. Іван Крип'якевич – популяризатор історії України // Крип'якевич І. Було колись в Україні ...: Твори для шкільного та старшого шкільного віку. – К.: Веселка, 1994. – С. 5–8.

⁴³ Там само. – С. 6.

⁴⁴ Крип'якевич Р. Історія “Всесвітньої історії” // Крип'якевич І. Всесвітня історія: В 3 кн. – К.: Либідь, 1995. – Кн. 3. – С. 281–283.

⁴⁵ Дашкевич Я. Р. Іван Крип'якевич – історик України // Крип'якевич І. Історія України / Відп. ред. Ф. П. Шевченко, Б. З. Якимович. – Л.: Світ, 1990. – С. 5–21.

⁴⁶ Його ж. Передмова // Крип'якевич І. Історія українського війська: В 2 т. – К.: Либідь, 1994. – Т. 1. – С. 5–11.

⁴⁷ Ісасвич Я. Д. Передмова // Крип'якевич І. Богдан Хмельницький / Відп. ред. Ф. П. Шевченко, І. Л. Бутич, Я. Д. Ісасвич. – 2-е вид., випр. і допов. – Л.: Світ, 1990. – С. 5–9; Його ж. Історія Галицько-Волинської держави Івана Крип'якевича // Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство / Відп. ред. Я. Ісасвич. – 2-е вид. із змінами і допов. / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Відп. ред. Я. Ісасвич. – Л., 1999. – С. 5–14; Його ж. Видатний історик Львова // Крип'якевич І. Історичні проходи по Львові / Відп. ред. Я. Ісасвич. – 2-е вид. із змінами і допов. – Л.: Каменяр, 1991. – С. 5–9.

авторських і, в значній мірі, позбавились від ідеологічних нашарувань, по-новому попролювають світло на окремі аспекти творчості вченого.

Уточненню біографічних даних І. Крип'якевича, відтворенню його внеску у дослідження основних проблем історії України, а також висвітленню різних напрямів його творчої діяльності сприяли матеріали конференції, присвяченої 105-річчю від дня його народження⁴⁸. Окрему працю до 110-річчя від дня народження вчителя видав В. Грабовецький⁴⁹. Не обминула увагою 110-у річницю від дня народження великого історика і преса⁵⁰.

У довідковій літературі 1990–2000-х рр. стає помітним намагання дати об'єктивну оцінку наукового доробку вченого⁵¹. Поповнюється список його основних праць. Розширюються відомості про науково-організаційну та громадську діяльність вченого. В ряді загальних і спеціальних довідників відзначається внесок І. Крип'якевича у розвиток джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін⁵².

З 1990-х рр. і до цього часу спостерігається активний процес вивчення окремих напрямів наукових досліджень І. Крип'якевича. Цілком зрозумілий інтерес до його студій з питань державно-політичного будівництва. Цій проблемі була присвячена розвідка І. Поліщук⁵³. Не згасає зацікавленість питаннями Визвольної війни українського народу та Переяславської Ради у творчості історика⁵⁴. Значну частину бібліографічного доробку вченого розглянуто і

⁴⁸ Тези доповідей та повідомлень регіональної науково-теоретичної конференції, присвяченої 105-річчю з дня народження І.П.Крип'якевича (далі – Тези...). – Івано-Франківськ: Облдрукарня, 1991. – 53 с.

⁴⁹ *Грабовецький В.* Іван Крип'якевич – визначний історик України. До 110-річчя від дня народження. – Івано-Франківськ, 1996. – 76 с.

⁵⁰ *Ліфантій Р.* Учень Михайла Грушевського // Запорозька Січ. – 1996. – 7 вересня; *Присяжна Ю.* Іван Крип'якевич – історик, архівіст, Людина // За вільну Україну. – 1996. – 2 липня.

⁵¹ *Курас І.* Крип'якевич І. П. // Короткий довідник з історії України. К., 1994. – С. 133.; Крип'якевич І.П. // Довідник з історії України: В 3 т. – К., 1995. – Т. 2. – С. 118.; *Білоконь С.* Крип'якевич І. П. // Вчені Інституту історії України: Бібліографічний довідник. – Вип. 1, серія: Українські історики. – К., 1998. – С. 158–160; Крип'якевич І. П. // Національна Академія наук України. Персональний склад: 1918–1998. – К., 1998. – С. 42; Крип'якевич І. // Довідник з історії України (А-Я) – 2-е вид. – К., 2001. – С. 374; Крип'якевич І. П. // Новый энциклопедический словарь. – М., 2001. – С. 580; *Ф. С.* Крип'якевич І. П. // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Наукова діяльність, структура, працівники / відп. ред. Я.Ісаєвич. – Л., 2001. – С.230–233; *Ісаєвич Я.* Крип'якевич І. П. // Енциклопедія історії України. – К., 2008. – Т. 5. – С. 390–395; *Білоконь С.* Крип'якевич І. П. // Українські історики ХХ століття. Біобібліографічний довідник. Серія «Українські історики». – Вип. 2, Ч. 1. – К., Л., 2003. – С. 163–164.

⁵² *Ковальський М. П.* Крип'якевич І. П. // Джерелознавство історії України: Довідник. – К., 1998. – С. 176–177; Крип'якевич І. П. // Українські архівісти: Бібліографічний довідник у 3-х вип. – Вип. 2: 1940-1960-ті рр.– К., 2002. – С. 111–113 і ін.

⁵³ *Поліщук І.* Питання державно-політичного будівництва в Україні сер. XVII ст. у працях І. П. Крип'якевича // Вісн. Київ. ун-ту. Історія. – 1996. – Вип. 34. – С. 29–36.

⁵⁴ *Ржеутський В.* Концепція української революції сер. XVII ст. у працях І. П. Крип'якевича // Наук. праці Кам.-Под. ун-ту. Історія науки в Україні. Історіографія на рубежі століть: матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції, 25–26 жовтня 2001 р. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Т. 7. – С. 155–162; *Ілько В. Олашин М. І. П.* Крип'якевич про українсько-російські переговори в Переяславі (7–13 січня 1654 р.) // Переяславська земля і духовний світ людини. 36. наук. праць. – К., Переяслав-Хмельницький: Пальміра, 1998. – С. 105–107.

проаналізовано у статтях С. Арутюнової та М. Геращенко і В. Лутовінової⁵⁵. Увагу науковців починає привертати малодосліджений історіографічний аспект творчості І. Крип'якевича⁵⁶ Велику роботу над вивченням історичної спадщини вченого провів професор Острозької академії М. Ковальський. В 1991 р. на науково-теоретичній конференції в Івано-Франківську, присвяченій 105-річчю з дня народження І. Крип'якевича, він зробив короткий аналіз літографованого лекційного курсу І. Крип'якевича “Українська історіографія XIX-XX ст.”, виданого в 1923 р., а в 2000 р. опублікував солідне дослідження “Іван Крип'якевич про українську історіографію з давніх часів до останньої третини XIX ст. (Спостереження над першим лекційним університетським курсом з української історіографії)”. Предметом дослідження істориків залишаються питання джерелознавства і археографії, спеціальних історичних дисциплін та спеціальних галузей історичної науки, методики історичного дослідження⁵⁷. Популяризаторській діяльності вченого присвятили свої розвідки Л. Пироженко і Т. Литвин⁵⁸, педагогічній та просвітницькій – Н. Клименко⁵⁹. Зростає інтерес до окремих мало-відомих періодів життя і діяльності вченого, зокрема років німецької окупації,

⁵⁵ Арутюнова С. Бібліографія в житті та творчості українського вченого І. Крип'якевича // Вісник книжкової палати. – 1999. – № 9. – С. 32–34; Геращенко М. Лутовінова В. Український вчений І. Крип'якевич та бібліографія // Бібліотечна планета. – 1999. – № 2. – С. 19–21.

⁵⁶ Ковальський М. П. Проблеми джерелознавства та історіографії України у лекційних курсах І. Крип'якевича // Тези... – С. 32–33; Його ж. Іван Крип'якевич про українську історіографію з давніх часів до останньої третини XIX ст. (Спостереження над першим лекційним університетським курсом з української історіографії) // На службі Клію: Зб. наук. праць на пошану Любомира Романа Винара. З нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – К., 2000. – С. 303–336; Ржеутський В. В. Іван Крип'якевич як дослідник української історичної науки. – Зб. наук. праць. Південний архів. Історичні науки. – Херсон, 1999. – Вип. 2. – С. 74–80.

⁵⁷ Ковальський М. Володимир Антонович (1834–1908) і Іван Крип'якевич (1886–1967): Спроба історіографічного порівняння в галузі джерелознавства і археографії // Наук. записки [Острозької Академії]. – Острог, 1998. – Т. 1, ч. II. – С. 6–15; Заболотна І. До питання про археографічно-історичну спадщину І. Крип'якевича з історії Хмельниччини // Наук. записки з укр. історії: Зб. наук. ст. – Пер.-Хм., 2001. – Вип. 12. – С. 314–328. Її ж. Археографічний аспект наукової діяльності І.П.Крип'якевича // Шевченківська весна: Матеріали міжнародної наук.-практичної конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, присвяченій 60-річчю Великої перемоги / За заг. ред. проф. О.К.Закусила. – Вип. III: У 2-х част. – Ч. 1. Гуманітарні науки. – К.: Логос, 2005. – С.65–67; Її ж. Картографічні зацікавлення І.П.Крип'якевича // Шевченківська весна: Матеріали міжнародної наук.-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених / За заг. ред. проф. О.К.Закусила. – Вип. IV.: – К.: Логос, 2006. – С.61–63; Її ж. Іван Крип'якевич – архівознавець // Сторінки історії: Зб. наук. праць / Гол. ред. Н.Ф. Гнатюк. – К.: ІВЦ “Вид-во «Політехніка””, 2008. – Вип. 26. – С. 60–68; Її ж. Археографічна діяльність І. П. Крип'якевича: Навч.-методичний посібник. – К.: Принт-центр «Еволюція», 2009. – 104 с.; Її ж. Розробка І. Крип'якевичем методики історичного дослідження: Матеріали й навчально-методичні рекомендації. – К.: Логос, 2009. – 52 с.

⁵⁸ Пироженко Л. Вклад Івана Крип'якевича в популяризацію історії України // Історія в школі. – 2000. – № 7. – С. 11–14; Литвин Т. Із журналістської діяльності Івана Крип'якевича // Зб. праць Наук.-дослідного центру періодики. – Л., 2002. – Вип. 10. – С. 446–453.

⁵⁹ Клименко Н. Іван Крип'якевич: сторінки просвітницької діяльності (1909-1914 рр.) // Сумська старовина. – 2007. – № XXIII. – С.130–143; Її ж. Штрихи до педагогічної діяльності академіка І. П. Крип'якевича // УІЖ. – 2008. – № 2. – С. 64–75; Її ж. Іван Крип'якевич: культурно-просвітницька діяльність на Волині та Холмщині під час Першої світової війни // Література та культура Полісся. – 2007. – Вип. 39. – С. 76–87.

повоєнних гонінь та переслідувань⁶⁰. З'являються розвідки про співробітництво І. Крип'якевича з науковими установами і окремими науковцями⁶¹. Пожвавлення інтересу до особи вченого спонукало до поглибленого вивчення його життєвого і творчого шляху, що знайшло відображення в низці статей з цієї тематики⁶².

Переломною подією в дослідженні І. Крип'якевича як особи та науковця став вихід спеціального серійного збірника з серії “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність”⁶³, підготовленого у 2001 р. Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Авторському колективу вдалось на основі зібраних матеріалів та документів створити різноплановий портрет І. Крип'якевича – видатного історика, громадського діяча і сім'янина. Слід відзначити виважений фаховий підхід до характеристики І. Крип'якевича як вченого і організатора наукового життя у ґрунтовній вступній статті Я. Ісаєвича. Ролі І. Крип'якевича в дослідженні спеціальних історичних дисциплін та спеціальних галузей історичної науки присвячені статті О. Купчинського, О. Мацюка⁶⁴

Редакційна колегія збірника, в значній мірі, вирішила гостро назрілу потребу у виданні доповненої бібліографії наукових праць І. Крип'якевича. До нової бібліографії, крім раніше замовчуваних робіт історика, додані підготовлені ним огляди змісту наукових часописів, рецензій на публікації вітчизняних та зарубіжних авторів, роботи, авторство яких було встановлено за картотекою самого вченого з Родинного архіву, праці, підписані криптонімами і псевдонімами. Внесені публікації історика періоду його роботи в Українському видавництві воєнного часу, а також видані в

⁶⁰ *Дашкевич Я.* Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів // УІ. – 1996 – № 1/4. – С. 92–141; *Гришук А.* Наукова і громадсько-політична діяльність Івана Петровича Крип'якевича наприкінці 30–40-х рр. // Наук. зап. Острозької Академії. – Острог, 1990. – Т. 11, ч. 1. – С. 57–60; *Заболотна І.* Роки німецької окупації на Західній Україні за спогадами І. П. Крип'якевича // Український археографічний щорічник (далі – УАЩ). – 2002. – Вип. 7, т. 10. – С. 389–399; *Колесник В.* *Заболотна І.* Іван Крип'якевич у контексті повоєнного десятиліття // Вісник. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Історія. – 2002. – Вип. 59/60. – С. 74–79.

⁶¹ *Колесник В., Заболотна І.* Участь І. П. Крип'якевича у роботі НТШ (1919–1939) // Вісник Акад. праці і соц. відносин Федерації профспілок України. – 2003. – Вип. 2. – С. 35–46; *Заболотна І.* Участь І. Крип'якевича в роботі НТШ у 1905–1918 роках: історико-археографічний аспект // Наук. записки з укр. історії. Зб. наук. статей. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – Вип. 14. – С. 306–321; *Йі ж.* Співробітництво І. Крип'якевича з установами ВУАН // Вісник. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Історія. – 2004. – Ч. 71. – С. 16–19.

⁶² *Качкан В.* За духовний поступ (відсвіти біографії Івана Крип'якевича) // Качкан В. Українське народознавство в іменах: В 2 т. – К.: Либідь. – 1994. – Т. 1. – С. 206–216; *Іванко А.* Найвидатніший учень М. С. Грушевського. [І. П. Крип'якевич – історик України] // Іванко А. Історики України XIX–XX ст. / Нариси української історіографії. Кіровоград, 2001. – С. 260–272; *Задорожний В.* Іван Крип'якевич – історик України (До 115-річчя від дня народження) // Наук. вісн. Ужгородського ун-ту. Серія: Історія. – 2002. – Вип. 6. – С. 91–95; *Заболотна І.* Іван Крип'якевич: формування світоглядних орієнтирів // Історичний журнал. – 2004. – № 1/2 – С. 40–50.

⁶³ Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві (далі – Іван Крип'якевич у родинній традиції...) / Відп. ред. Я. Ісаєвич, упор. Ф. Стеблій. – Л., 2001 / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. праць, 8 / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – 960 с.

⁶⁴ *Купчинський О.* Іван Крип'якевич – дослідник спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін // Іван Крип'якевич у родинній традиції... – С. 945–948; *Мацюк О.* Іван Крип'якевич – знавець і цінитель архівів // Там само. – С. 948–949; *Литвин Т.* Книгознавчі зацікавлення Івана Крип'якевича // Там само. – С. 920–924.

країнах Західної Європи та Америки. Вперше наводяться видання і передруки робіт І. Крип'якевича після його смерті, завершуючи 1999 р. Попри грандіозну роботу упорядників, подану в збірнику бібліографію не можна вважати вичерпною, вона має поповнюватись в міру вивчення багатогранної наукової і публіцистичної діяльності вченого, зростаючого інтересу до його теоретичної спадщини⁶⁵.

У 2005 р. у Івано-Франківську вийшов збірник “Іван Крип'якевич. До 120-річчя з дня народження”, автором якого є учень видатного історика академік, доктор історичних наук В. Грабовецький⁶⁶. Збірник містить наукові статті В. Грабовецького про життя та історичну творчість І. Крип'якевича, а також матеріали з його домашнього архіву про діяльність наставника в 50-х – 60-х рр. ХХ ст. Вмістивши матеріали про вклад В. Грабовецького у розвиток історичної науки, створення ним Прикарпатської історичної школи в кінці ХХ – на початку ХХІ ст., відомості про лауреатів премії імені академіка І. Крип'якевича, збірник засвідчує спадкоємність в українській національній історіографії, продовження справи І. Крип'якевича.

Результатом багаторічної кропіткої праці Я. Федорука став вихід у 2005 р. опису Родинного архіву І. Крип'якевича, що розкрило перспективи поглибленого дослідження різнопланової наукової спадщини вченого⁶⁷. На основі матеріалів описаного ним архіву він також підготував ряд досліджень⁶⁸

Спробою узагальнення інформації про видатного науковця за схемою: основні віхи біографії, історіософські та історичні погляди, напрямки досліджень, науково-організаційна діяльність, створення власної школи стала обширна стаття, поміщена у тематичному випуску “Визначні постаті української історіографії ХІХ–ХХ ст.” збірника “Історіографічні дослідження в Україні”⁶⁹.

Оцінці археографічних праць дослідника, особливостей його едиційної практики, окресленню його доробку в галузі практичного та теоретичного джерелознавства та археографії присвячене окреме дисертаційне дослідження І. Заболотної⁷⁰.

⁶⁵ Див. *Заболотна І.* Іван Крип'якевич: людина, громадянин, вчений. [рец. на:] Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві / Відп. ред. Ярослав Ісаєвич, упор. Феодосій Стеблій. Львів, 2001 (Україна: Культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наукових праць, 8 / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). – 960 с. // Історія та історіографія в Європі. – 2004. – Вип. 3: Історична наука як засіб політичної легітимзації в Німеччині та в Україні у ХХ столітті. – С. 185–189.

⁶⁶ *Грабовецький В.* Академік Іван Крип'якевич. До 120-річчя з дня народження. – Івано-Франківськ, 2005. – 200 с.

⁶⁷ Архів Івана Крип'якевича: Інвентарний опис / Упор. Я. Федорук; наук. ред. І. Бутич, Я. Дашкевич, О. Купчинський. – К.: Львів, 2005. – ХХХ, 252 с.

⁶⁸ *Федорук Я.* Невідома стаття Івана Крип'якевича про українсько-турецькі взаємини 1648–1657 років. Крип'якевич І. Турецька політика Б. Хмельницького: (Матеріали) // УАЩ. – Нова серія. – К., 2006. – Вип. 10/11. – С. 101–160; *Його жс.* Іван Крип'якевич та Омелян Пріцак (За матеріалами домашнього архіву І. Крип'якевича // Східний світ. – К., 2007. – № 1. – С. 70–73.

⁶⁹ *Заболотна І.* Іван Крип'якевич. Історіографічні дослідження в Україні / Відп. ред. Ю. А. Пінчук. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2005. – Вип. 15: Визначні постаті української історіографії ХІХ–ХХ ст. – С. 486–558.

⁷⁰ *Заболотна І. М.* Археографічна діяльність та джерелознавчі студії І. П. Крип'якевича: Дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06. – К., 2005. – 298 с.

Окремо книгознавчою діяльністю історика займається Т. Литвин⁷¹, яка є автором дисертаційного дослідження стосовно цього аспекту творчості вченого⁷².

Спадщину І. Крип'якевича як спеціаліста з військової історії ґрунтовно охарактеризовано в окремих дослідженнях⁷³ та, як результати, дисертації Я. Кондрача⁷⁴.

Джерелознавчому та історіографічному доробку І. Крип'якевича приділили значну увагу автори підручників з цих дисциплін⁷⁵, насамперед професор Київського університету імені Тараса Шевченка, академік Академії наук вищої школи України Я. Калакура⁷⁶.

В ряді робіт висвітлено загальні теоретичні проблеми археографії, методики історичного дослідження⁷⁷. Крім праць, безпосередньо присвячених особі І. Крип'якевича, неабияке інформативне значення для реконструкції інтелектуальної та політичної атмосфери, умов розвитку історичної науки того часу мають роботи В. Дорошенка, Р. Ковалюка, В. Колесника та О. Рафальського, Р. Кучера, К. Паньківського, О. Рубльова та Ю. Черченка, А. Санцевича, П. Хобзея та ін.⁷⁸.

⁷¹ Литвин Т. Колекція періодики в приватній бібліотеці Івана Крип'якевича // Українська періодика: історія і сучасність: Доп. та повідомл. десятої всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 2005. – С. 597–602; *Ї ж.* Особиста бібліотека вченого як пам'ятка культури та історичний архів епохи: приклад Івана Крип'якевича // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 2. – С. 30–35; *Ї ж.* Особиста бібліотека Івана Крип'якевича початку 30-х рр. ХХ ст.: спроба реконструкції // Бібліотеки на західноукраїнських землях ХVІІІ–ХХ ст.: доп. та повідомл. Другої наук. Конференції. – Л., 2006. – С. 157–162.

⁷² Литвин Т. Іван Крип'якевич як книгознавець: автореф дис. ... канд. іст. наук: 27.00.03. – К.: Б.в, 2008. – 20 с.

⁷³ Кондрач Я. Наукова діяльність Івана Крип'якевича в період Першої світової війни // Військовий наук. вісник. – Вип. 7. – Л., 2005. – С. 88–95; *Його ж.* Організація і соціальна база війська княжої доби: студії Івана Крип'якевича // 36. навчально-методичних матеріалів і наук. статей Волинського ун-ту іст. ф-ту. – Вип. 10. – Луцьк, 2005. – С. 6–11; *Його ж.* Студії Івана Крип'якевича з історії війська і військової справи доби на тлі європейської історіографії // Наук. записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Історія. – Вип. 1. – Тернопіль, 2006. – С. 245–251; *Його ж.* Іван Крип'якевич як фундатор української військово-історичної науки // Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. Держава та армія. – № 571. – Львів, 2006. – С. 148–154.

⁷⁴ Кондрач Я. Військово-історичні дослідження Івана Крип'якевича (1886-1967): автореф. дис ... канд. іст. наук: 20.02.22. – Л.: Б.в., 2007. – 20 с.

⁷⁵ Богдашина О. Джерелознавство історії України: теорія, методика, історія: Навчально-методичний посібник / О. М. Богдашина – Харків, 2004; *Матяш І.* Архівна наука і освіта в Україні в 1920-1930 рр. / Державний комітет архівів України, Український держ. НДІ архівної справи та документознавства. – К., 2000. – 592 с.

⁷⁶ Калакура Я.С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза, 2004. – 496 с.; Історичне джерелознавство: Підручник / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін. – К., 2002; Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. / І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко [та ін.]. – К.: Либідь, 2008.

⁷⁷ Мельник Л.Г. Метод історії (конспект лекцій) для студентів іст. ф-ту. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 1994. – 15 с.; *Його ж.* Предмет і методологія історичної науки: Навч. посібн. для студентів історичних ф-тів ун-тів. – К.: Вища школа, 1977. – 136 с.; Методическое пособие по археографии / Под ред. Селезнева М.С. – М.: МГУ, 1958. – 302 с.; Методическое пособие по археографии: В 2-х част. М.: Главархив СССР, 1991. – Ч. 1.– 459 с.; Ч. 2. – 458 с.; Едиційна археографія в Україні у ХІХ–ХХ ст.: Плани, проекти, програми видань АН України. Археографічна комісія. Ін-т укр. Археографії; Упор. О. Журба та ін.; Відп. ред. П. Сохань. – Вип. І. – К., 1993. – 231 с. (Проблеми едиційної та камеральної археографії: історія, теорія, методика. – Вип. 15).

⁷⁸ Дорошенко В. Огнище української науки. Наукове товариство ім. Т. Шевченка. – Нью-Йорк, Філадельфія, 1951. – 116 с.; Ковалюк Р. Український студентський рух на західних землях

Незважаючи на зростання інтересу до І. Крип'якевича та його наукової діяльності, історіографія проблеми потребує подальшого розширення і доповнення.

Історіографія станом на 2009 р.

Історіографія та джерельна база дослідження // **Заболотна І. М. Археографічна діяльність та джерелознавчі студії І. П. Крип'якевича: Монографія** / І. М. Заболотна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Історичний факультет. Кафедра давньої та нової історії України. – Київ: Логос, 2009. – С.12–32.

XIX–XX ст. – Л., 2001. – 420 с.; *Колесник В. Ф., Рафальський О. О.* Український рух в Австро-Угорщині (кінець XIX – початок XX ст.). – К.: Стилос, 1998. – 35 с.; *Кучер Р. В.* Наукове Товариство імені Т.Шевченка: Два ювілеї. – К.: Наук. думка, 1992. – 112 с.; *Паньківський К.* Роки німецької окупації (1941–1944) – Нью-Йорк, Торонто, 1965. – 480 с.; *Рубльов О. С., Черченко Ю. А.* Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції: 20–50-ті рр. XX ст. – К.: Наук. думка, 1994. – 350 с.; *Санцевич А. В.* Інститут історії України Національної Академії наук України: Історіографічний нарис. – К., 1998. – 130 с.